

Cultura, natura i desenvolupament

Codi: 101258

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	FB	1	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Silvia Graciela Álvarez Litben

Correu electrònic: Silvia.Alvarez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Irina Casado Aijón

Prerequisits

Es recomana haver cursat l'assignatura Conceptes Bàsics en Antropologia del Primer Semestre

Objectius

Aquesta assignatura de primer curs, forma part de la Matèria 7 "Camps d'Intervenció de l'Antropologia", àmbit especialitzat en cultura i mediambient que permetrà a l'alumne adquirir competències en aquest camp professional. La matèria ofereix formació que es considera bàsica per a cursar estudis d'Antropologia. Aquesta assignatura manté vincles amb d'altres com Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural, Textos i audiovisuals etnogràfics, Antropologia i Intervenció Sociocultural, Antropologia Sociocultural, Conceptes Bàsics, Visions Geogràfiques del Món. En quart curs es lliga amb temes d'assignatures com ara Desenvolupament i Sostenibilitat, Coneixement local i gestió de recursos naturals i Ecologia Humana.

El Descriptor contempla els següents aspectes: estudi comparatiu de conceptualitzacions de la natura. Antropologia orientada a l'anàlisi i la intervenció mediambiental. Aproximació crítica a les pràctiques vers la natura i els models de desenvolupament.

Els objectius formatius són els següents:

Plantejar-se preguntes sobre la relació societat-natura a través del temps i en diferents cultures.

Expressar punts de vista comparatius entre la Societat Occidental i les anomenades "Societats Etnogràfiques"

Analitzar textos, documents, exposicions i audiovisuals considerats al programa.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Conèixer i comprendre la incidència de la cultura en els diversos sistemes institucionals d'intervenció mediambiental.
2. Identificar els processos diversos de relació entre les poblacions humanes i el seu hàbitat.
3. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
4. Identificar les teories sobre l'espècie humana en la seva relació amb la producció de la societat i la cultura.
5. Interpretar els esdeveniments del món actual a partir de la diversitat física, econòmica, social i cultural.
6. Interpretar les relacions entre diferents societats i cultures aplicant els conceptes propis de l'antropologia.
7. Reconèixer el caràcter cultural de les conceptualitzacions de la naturalesa i la societat.

Continguts

1. Antropologia i naturalesa. L'articulació de natura i cultura a les descripcions etnogràfiques amb perspectiva de gènere. Ecosistemes, significacions culturals i gestió dels recursos. ¿Dicotomia natura-cultura o negociació entre éssers vius? Tractament conceptual de natura i cultura a l'antropologia: l'evolucionisme a l'estructuralisme i de l'ecologia en saber ambiental.
2. El paradigma del desenvolupament. Origen, propostes i pràctiques. Models de naturalesa com constructes socials en el marc de relacions de poder: del colonialisme a l'ecologisme polític. Intervenció mediambiental i models de desenvolupament: causes i conseqüències. ¿Drets de la natura?
3. Conceptes a construir: ambient, paisatge cultural, patrimoni natural, ecodesenvolupament, etnodesenvolupament, biocultura, seguretat alimentària, sumak kawsay o bon viure, decreixement, felicitat interior bruta.

Metodologia

Durant l'assignatura es realitzaran: Classes teòriques i pràctiques dirigides per la professora. Cerca de documentació, lectura de textos, redacció de treballs. Avaluació escrita. Això mitjançant: Classes teòriques i pràctiques amb suport de TIC i debat en grup. Presentació d'experiències pràctiques de intervenció sociocultural i ambiental. Visionat i debat d'audiovisuals i textos a partir d'una guia per a la seva anàlisi. Lectura, anàlisi i redacció de treballs escrits. La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teoricas y visionado de documentales	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Debates en clase de textos, documentales, casos del mundo contemporáneo.	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Estudio de textos, preparacion de trabajos y debates, organizacion y apuntes de clases.	75	3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'elaboració de treballs individuals i en grup tindrà un valor del 30% i 10% de participació, total 40%. Un treball final en grup 20% per guió i elaboració, i 10% de presentació oral, total 30%. Les proves escrites basades en classes, vídeos tindran un valor del 30%. En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Per superar l'assignatura cal aprovar el 60% de les activitats escrites programades. Totes les proves escrites suspeses podran ser recuperades en la re-avaluació.

Es considera "No Avaluable" aquell alumne / a que no hagi presentat 2/3 parts (60%) de les proves escrites, sense causa justificada.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboracio de treballs individuals i en grup	40	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Proves escrites basades en classes, conferencias, i vídeos.	30	0	0	2, 3, 5, 7
Un treball final en grup	30	0	0	2, 3, 5, 6, 7

Bibliografia

"Grup interdisciplinar de recerca històrica, ambiental i cultural" (GIRHAC) en: Grupos de investigación del Departamento de Antropología Social y Cultural

<http://www.uab.es/servlet/Satellite/la-investigacion/grupos-1263801907184.html>

Álvarez, Silvia 2001 El manejo colectivo de los recursos naturales en la Península de Santa Elena, en: Revista Procesos, ESPOL, Guayaquil

2002 La vieja historia del control y la competencia por los recursos en territorios indígenas, en: Etnicidades de la costa ecuatoriana, Abya-Yala, Quito.

Balée, William, 1989 La cultura dels boscos de l'Amazònia, Avenços en botànica conòmica 7: 1-21.

Bonfil Batalla G (1982) El etnodesarrollo: sus premisas jurídicas, políticas y de organización. En Rojas Aravena (ed) (1982) América Latina, etnodesarrollo y etnocidio. San José de Costa Rica. Flacso, 133-145.

Cunha Ribeiro, Gabriela y Schiavetti, Alexandre. 2009. Conocimiento, creencias y utilización de la mastofauna por los pobladores del Parque Estatal de la Sierra de Conduru, Bahia, Brasil.

Descola, Philippe. Las cosmologías indígenas de la amazonia. Tierra Adentro: Territorio Indígena y Percepción Del Entorno, 25.

Descola, Philippe, La antropología y la cuestión de la naturaleza, en: Repensando la naturaleza aportes a lo ambiental desde una visión más amplia de las ciencias sociales, capítulo 7 (17pp)
<https://repositorio.unal.edu.co/bitstream/handle/unal/57002/958818102X.capitulo7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Diawara M (2000) Globalization, Development Politics and Local Knowledges. International Sociology (2000) Vol 15 (2) 361-371 [EnLínea]. Pagina web de la versión electrónica de la revista
<http://iss.sagepub.com/content/15/2/361.abstract>

Leticia Durand 2002 La relación ambiente-cultura en antropología: recuento y perspectivas Nueva Antropología, septiembre, Vol. XVIII, número 61 Nueva Antropología, A. C. D. F., México pp. 169-184 (en línea)
<https://antroporecursos.files.wordpress.com/2009/03/durand-l-2002-la-relacion-ambiente-cultura-en-antropologia>

Escobar, Arturo, 2000 El lugar de la naturaleza y la naturaleza del lugar: globalización o posdesarrollo, en: Andreu Viola (comp.) Antropología del Desarrollo. Teorías y estudios etnográficos en America Latina, Paidós eds, Barcelona.

Geertz C. (1994) Conocimiento local: ensayos sobre la interpretación de las culturas. Barcelona. Paidós.

Gómez Muñoz, Maritza 2000 Saber indígena y medio ambiente: experiencia de aprendizaje comunitario, en: Leff, Enrique (coordinador) La Complejidad ambiental, Siglo XXI editores, PNUMA, Biblioteca aprender a aprender, Madrid.

Gotta, Claudia A. Reproducción de la vida material, creencias y naturaleza. El saber de los pueblos indígenas como saber ambiental. (25 PP)

Khon Eduardo, 2021 como piensan los bosques, más allá de lo humano, Abya-Yala

Juliano, D., "Un Dios a nuestra imagen y semejanza: el mito del buen colonizador", en: V Centenario del descubrimiento: historia de un genocidio, Langaik, 1988 (11):17-27.

Leff, E. (2002). Saber ambiental: Sustentabilidad, racionalidad, complejidad, poder Siglo XXI

Levi-Strauss, El pensamiento salvaje, ciencias de lo concreto (48 pp.)

Paulson, Susan 2009 Cuerpos sexuados en el paisaje, en: S. Paulson, S. Poats, y M. Arguello (eds) Huellas de género en el mar, el parque y el páramo, Ecociencias- Corporación Grupo Randi Randi- Abya-Yala, Quito.

Pérez Ruiz, Maya Lorena y Arturo Argueta Villamar, saberes indígenas y dialogo intercultural, en Cultura científica y saberes locales, año 5 N° 10, 2011, Mexico.

Posey, Darrell A. 1996 Los Kayapó y la naturaleza, en: Juncosa, José E. (compilador), Los guardianes de la tierra. Los indígenas y su relación con el medio ambiente, Colección 500 años 4, Abya-Yala-MLAL, Quito. Pp.35-51

Posey, Darrell A. y Anthony B. Anderson 1996 Reforestación indígena, en: Juncosa, José E. (compilador), Los guardianes de la tierra. Los indígenas y su relación con el medio ambiente, Colección 500 años ·14, Abya-Yala-MLAL, Quito. Pp.51-62

Ruiz-Mallén, Isabel; Domínguez, Pablo; Calvet-Mir, Laura; Orta -Martínez, Martí; Reyes-García, Victoria, Investigación aplicada en etnoecología: experiencias de campo. (25PP) AIBR. Revista de Antropología Iberoamericana, vol. 7, núm. 1, 2012, pp. 9-32 Asociación de Antropólogos Iberoamericanos en Red Madrid, Organismo Internacional Disponible en: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=62322227002>

Santamarina Campos B. (2008) Antropología y Medio Ambiente. Revisión de una tradición y nuevas perspectivas de análisis en la problemática ecológica. AIBR. Revista de antropología Iberoamericana. Mayo-Agosto Vol 3 N 002. 144-188. Antropólogos iberamericanos enred. Madrid. [En línea] Pagina web de la versión electrónica de la revista <[http:// www.aibr.org](http://www.aibr.org)>

Santos, Didac Aspectos socioculturales y religiosos que regularizan la cacería y contribuyen a la construcción del territorio entre los mayas macehuales del centro de Quintana Roo, México.

Toledo V. (1996) Principios etnoecológicos para el desarrollo sustentable de comunidades campesinas e indígenas. En Red Latinoamericana y Caribeña de Ecología Social [En Línea] Pagina web <
<http://ambiental.net/biblioteca/ToledoEtnoecologia.htm>>

Viveiros de Castro Eduardo La mirada del jaguar Introducción al perspectivismo amerindio.

VIDEOS.

"¿Acaso Comemos Plata?", Sachavideos, Perú, Octubre 2006. VISIONADO (Duración 29') VIERNES 26 de febrero (Valor 4 puntos) <https://www.youtube.com/watch?v=KbYsIFOnav0>

Yayo Herrero "Miradas ecofeministas para revertir la guerra contra la vida" (Duración 2:20') <https://www.youtube.com/watch?v=Zg2eEs5sIhI>

Conferencia Enrique Leff., 2013 La esperanza de un futuro sustentable: utopía de la educación ambiental, Jornada Internacional contra Monsanto, y por la soberanía alimentaria, 25 de mayo de 2013 (en línea) <http://www.bionero.org/educacion-ambiental/la-esperanza-de-un-futuro-sustentable-utopia-de-la-educacion-ambi>
Mujeres activistas defensoras del Medio Ambiente (Valor 3 puntos) Publicado el 27 sept. 2016 (Elegir una y presentar su biografía <https://www.youtube.com/watch?v=lvfFSI9sUmM>
FILANTROPÍA (El Negocio de la Caridad) (Duración: 49 minutos) https://www.youtube.com/watch?v=X37bQLLrB_E

Programari

Processador de textos (tipus Word), Powerpoint.